

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Po stopách zaniklých sídel v Čechách 5 Zaniklé panské sídlo v Hlinici u Tábora

Jiří Úlovec

Zaniklé panské sídlo, které dosud nebylo evidováno, stávalo také v Hlinici, více rozkládající se v tábořském okrese, necelé čtyři kilometry severovýchodně od Tábora. Jejím dějinám nebyla dosud věnována historiky náležitá pozornost, přestože byly poměrně zajímavé. Jako v řadě obdobných případů tvořila po dlouhou dobu existence součást sousedních statků, ovšem během dvou období fungovala také jako centrum samostatného majetku. Skutečnost, že v ní existovalo po určitou dobu sídlo jejích majitelů, již naznačovaly Cihartovy příspěvky, ale předpoklad potvrdily až výsledky podrobného průzkumu písemných pramenů souvisejících s panskými sídly v okolí Tábora.

Nejstarší dosud známé zprávy o Hlinici pocházejí až ze závěru 14. století. Vezmeme-li v úvahu původ jména vsi, vzniklý ze slova hlinná, tj. jáma, stráž a pod.,¹⁾ je zřejmé, že mohlo vzniknout v kterémkoliv době, takže k určení stáří vsi nemůže pomoci. Vzhledem k dokladům je zřejmé jen to, že existovala ve 14. století. Její část tvořila již tehdy centrum svobodného majetku, náležejícího Zdeňkovi z Hlinice. O jeho osobě mnoho nevíme, přestože se o něm dochovalo poměrně značné množství písemných zpráv z rozmezí více než třiceti let. Jisté je to, že se domohl vysokého postavení v rámci tehdejší společnosti, neboť v roce 1407 je nazýván královským služebníkem, jak bude ještě poukázáno. Písemné zprávy bohužel nesdělují, byl-li potomkem předchozího vlastníka vsi či její části a pocházel z ní, nebo ji získal jiným způsobem. Poprvé se s ním setkáváme v listině vydané 18. dubna 1387, kdy vyznal společně s Boňkem z Útěchovic, že společně obdarovali faráře v Kališti kopou ročního platu plynoucího ze vsí Chocerady a Lipany.²⁾ Ze záznamu plyne mj., že Zdeněk nevlastnil jen majetek v Hlinici. V letech 1390 až 1394 se účastnil sporu o odúmrtí po Příbíkovi z Prosetína, projednávanou v Mladé Vožici, z níž se mu podařilo část získat.³⁾ Další sporů o odúmrtí po tamních šlechticích Výškovi a Zdeňkovi se pak účastnil rovněž v letech 1397 a 1399.⁴⁾ V následujícím období ho nalézáme v souvislosti s projednáváním odúmrtí v Jemnici, Radosticích a Semtíně, kterých se účastnil v rozmezí let 1405 až 1409⁵⁾ a jež mu přinesly další nemovitý majetek. Zajímavá zmínka o něm zůstala dochována z května 1401, kdy přiznal dluh faráři v Kališti, neboť zapomněl na slib z roku 1387;⁶⁾ v této souvislosti je uveden s titulem „armiger“, tj. panoš.

V prosinci 1406 nacházíme Zdeňka jako svědka při urovnání sporu mezi Prokopem z Divišova zvaným Kovář a Markétou z Vesce.⁷⁾ Dne 23. května 1407 pak získal od krále Václava IV. právo k odúmrtí v Radostovicích jako vyšehradské manství; právě v tomto zápisu je zván královým služebníkem.⁸⁾ V letech 1409 až 1411 získal podíly z odúmrtí v Semtínku a Lhotě po Albertových synech Albertovi a Otkovi.⁹⁾ Poslední dosud známá zpráva o Zdeňkovi pochází z února 1419 v souvislosti s projednáváním vlastnictví odúmrtí v Radostovicích.¹⁰⁾

Současně se Zdeňkem žil Mikuláš z Hlinice, zvaný Černoch, který měl za povinnost vyplácet faráři v Hrobech od května 1406 roční plat 49 českých grošů.¹¹⁾ O jeho vztahu ke Zdeňkovi však nejsme informováni. Každopádně těmito dvěma osobami končí zprávy o vlastnicích vsi z počátku 15. století. Osudy jejich potomků nejsou známy. Víme však, že jim nepatřila celá ves. Jedna její část totiž tvořila součást těchobuzského statku. Dozvídáme se o tom ze záznamu ze 17. března 1400, podle kterého spojil Albera z Těchobuze majetek, konkrétně těchobuzský statek s tvrzí a příslušenstvím, k němuž náležely mj. poddanské usedlosti v Hlinici, s Jechem z Prosenic a Vejňákem z Křečovic.¹²⁾ Snad táž část Hlinice s poddanskými dvory tvořila poté součást brandlínského statku, který prodal Vejňákův potomek Jan Vejňák z Křečovic 15. března 1454 za 60 kop českých grošů Jarohněvovi z Koutů.¹³⁾

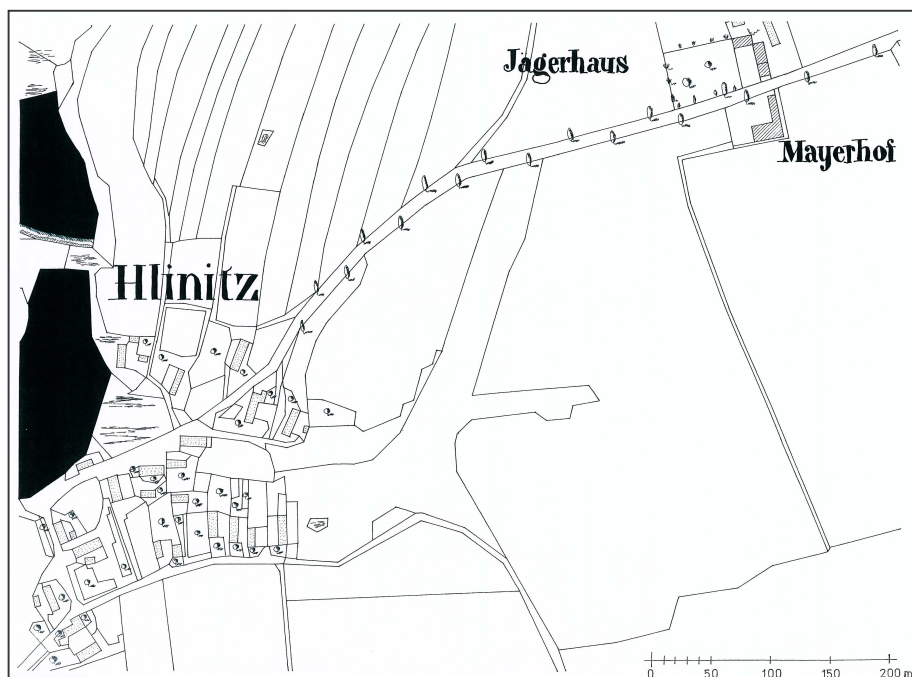
Následující vývoj majetkových vztahů k Hlinici neznáme. Jisté je to, že části vsi a okolních pozemků náležely různým držitelům, např. tábořským měšťanům, jak to dokládají zprávy z let 1543 a 1545.¹⁴⁾ Podstatná část vsi ovšem patřila k liderovickému statku Sádla z Vražného. Neznámo přesně kdo ji získal. Kolem roku 1500 ji jistě držel Jindřich Sádlo, jehož potomci, syn Jarohněv starší se synovcem Jarohněvem mladším si vložili v roce 1546 do zemských desek vlastnické právo k Liderovicím včetně Hlinice.¹⁵⁾ Po brzké smrti Jarohněva staršího převzal celé dědictví jeho synovec; v roce 1556 byl uveden v tituláři českých stavů jako Jarohněv mladší Sádlo z Vražného na Liderovicích.¹⁶⁾ Během následujících několika let pečoval o majetek včetně Hlinice. V roce 1557 obdržel od císaře Ferdinanda I. tzv. mocný list, na jehož základě sepsal poslední vůli. Vzhledem k jejímu vkladu do zemských desek v roce 1564 soudíme, že tehdy zesnul.¹⁷⁾

Ustanovení závěti je pro nás velmi důležité, neboť se týká Hlinice. Plyne z ní totiž, že ves již tehdy hrála v pozemkovém majetku jejích majitelů určitou důležitou roli, neboť v ní byl obnoven poplužní dvůr. Podívejme se proto blíže na ustanovení Jarohněva kšaftu. Sádlo po sobě zanechal vdovu Dorotu, rozenou Malovcovou, a sedm synů. V roce 1564 byl dospělý jen Jindřich, kdežto Mikuláš, Jan, Oldřich, Bohuslav, Jiří a Pavel, setrvali pod matčíným poručnictvím. Jarohněv mezi ně rozdělil majetek tak, že statek obdrželi synové, ovšem byla od něho oddělena celá ves Hlinice s poplužním dvorem, jíž odevzdal manželce. Z Hlinice tím byl vytvořen jakýsi vdovský úděl, který Dorota poté nějakou dobu užívala. Neznámo přesně kdy a za jakých podmínek ho pak předala synovi Janovi Sádlovi.

Jan Sádlo dospěl v průběhu šedesátých let. V roce 1569 si koupil zřejmě z podílu na dědictví dům v Táboře, ale používal přídomek „z Vražného na Liderovicích“.¹⁸⁾ S tímž přídomkem byl zapsán ještě v roce 1572 v dalším tituláři české šlechty,¹⁹⁾ ovšem o rok později vystupoval ve sporu s bratrem Jindřichem již s přídomkem „v Hlinici“. Tento spor je pro nás zajímavý ze dvou důvodů. Jan se v něm uváděl s novým přídomkem po statku, který převzal po matce a s bratrem vedl spor o pozemky v Liderovicích, z čehož plyne, že na rodovém statku nadále vlastnil určité nemovitosti.²⁰⁾ Prodal je až na počátku 17. století a ponechal si jen Hlinici, statek, na němž hospodařil následujících několik desetiletí. Během této dlouhé doby se s ním setkáváme poměrně často v souvěkých pramenech.

V roce 1588 požádal Vilém Vopršal z Jetřichovic deskový úřad o dohled nad tím, aby Jan Sádlo postavil před soud poddané, hlinického krčmáře Urbana Pešu a tamního mlynáře Jana, „který sedí na mlýně pode vsí Hlinici“, neboť je potřeboval k vydání svědectví přímo proti Janovi.²¹⁾ Obsah sporu a rozsudek bohužel neznáme. O rok později byl Jan uveden v dalším tituláři české šlechty opět s přídomkem „v Hlinici“.²²⁾ V roce 1593 ho nacházíme ve sporu s Adamem Petříkem z Polkovic²³⁾ a v roce 1601 obeslal k soudu Bohuslava z Kalenic na Veselí pro dluh 20 kop českých grošů.²⁴⁾ V roce 1603 pak byl uveden mezi poplatníky berně království s povinností platit daň z osmdvaceti osedlých, dvou komínů a pěti mlýnských kol.²⁵⁾ Jeho platební morálka však nebyla právě nejvyšší. Zprávy z let 1605 až 1608 uvádějí, že tehdy dlužil zemskou berni za statek Hlinici a za šest poddaných „pod starou tvrzí v Liderovicích“.²⁶⁾ Liderovický majetek po roce 1608 prodal, jak již bylo poznamenáno výše.²⁷⁾

Jan Sádlo poté vlastnil hlinický statek dalších deset let. Dosud neznámo přesně jak se mu ho podařilo rozšířit o další drobný majetek, statek Skopytce, tvořený malou vsí a pozemky poblíž Choustníku u Tábora. Když svědčil v roce 1614 na listině Václava Kekule ze Stradonic, psal se již s přídomkem „na Hlinici a Skopytcích“.²⁸⁾ V roce 1615 platil zemskou berni ze sedmadvaceti osedlých a čtyř mlýnských kol,²⁹⁾ tedy z majetku jen o málo menšího, než přiznával k berním účelům v roce 1603; zajímavé ovšem je, že v soupisu není uveden statek Skopytce, ale zato mu patřila společně s bratrem Jindřichem část rodového statku Vražné (dnes víska Vražná mezi

Táborem a Chotovinami). Z následujících několika let se dochovalo několik zpráv o stavu jeho majetku. V roce 1615 je uveden mezi věřiteli své příbuzné Alžběty, rozené Sádlové a provdané Pětipeské, manželky Jiřího Pětipeského, majitele Chotovin.³⁰⁾ V roce 1617 byl obelán Jarohněvem Sádlem, synem svého bratra Jindřicha z radičské větve rodu, o vypořádání dědictví po jeho dalším zesnulém bratru Bohuslavovi, konkrétně o vydání zadržených klenotů.³¹⁾ V březnu 1618 se pak oženil s Kateřinou Magdalénou, rozenou Měděncovou z Ratibořic. Podle svatební smlouvy uzavřené na Hlinici mu manželka přinesla věnem částku 1200 kop míšeňských grošů, které jí pojistil na majetku a 20. října 1620 přiznal, že částku přijal.³²⁾ V témže roce byl uveden v dalším soupisu poplatníků zemské berně; neznámo jak a proč se jeho majetek podstatně zmenšil, neboť v Hlinici a Vražném platil jen za pět osedlých a dvě mlýnská kola.³³⁾

Jan Sádlo v době kolem roku 1620 zesnul. Jelikož se neznámo přesně jakým způsobem zúčastnil stavovského povstání, byl i po smrti odsouzen ke ztrátě poloviny majetku.³⁴⁾ Komisaři Friedrich z Talmberka a Humprecht Černín z Chudenic, určené k odhadu majetku po Janovi a Jindřichovi, hlásili 9. srpna 1623 Karlovi z Liechtenštejna, že „šacuňk“ statků Liderovice, Vražný a Hlinice provedli a uzavřeli předběžnou smlouvu s Jozue Kořenským z Terešova na jejich prodej. Návrh smlouvy schválil 11. října císař Ferdinand II. a 5. prosince bylo vydáno prohlášení o uzavření smlouvy a rozkaz sdělit tuto skutečnost úředníkům, kteří měli smlouvu vložit do zemských desek.³⁵⁾ Vklad byl poté skutečně proveden; podle smlouvy koupil Jozue Kořenský Hlinici za 2115 kop a Liderovice s Vražným za 5339 kop, takže za statky zaplatil celkem přijatelných 7454 kop míšeňských grošů.³⁶⁾ Majitelem statku Hlinice se tímto aktem stal Jozue Kořenský, který ho společně s Liderovicemi a Vražným připojil ke statku Meziříčí. Úředníci však zapomněli na nároky vdovy Kateřiny Magdalény, které „opomněli“ vyplatit věno ve výši 3000 kop míšeňských grošů, na něž měla nárok a jejíž právo nezpochybnil ani Karel z Liechtenštejna. Jelikož její nárok nebyl ani přesto vyslyšen, vdova se od roku 1629 snažila o nápravu, leč marně. Podle dostupných informací nebyla její pohledávka vyřízena ještě v roce 1690 (!) a zdá se, že ani její potomci peníze nikdy neobdrželi.³⁷⁾ Osud bývalého sádlovského statku Hlinice tím byl uzavřen. V soupisu majetku Jozueho potomka Václava Kořenského z roku 1651 tak figuruje vedle Meziříčí a Liderovic rovněž statek Hlinice.³⁸⁾ Václavův majetek byl později připojen k chotovinskému panství a Hlinice již nikdy nenabýly samostatnosti.

Přehled písemných zpráv o Hlinici vypovídá, že ves nebo její část tvořila ve dvou obdobích centrum samostatného majetku, statku. V první období, datovatelném podle současných znalostí do

závěru 14. až počátku 15. století, náležela rodu, který z ní pocházel a jehož členové se psali s přídomkem po ní „z Hlinice“. Zatím známe dva členy tohoto rodu, Zdeňka a Mikuláše. V dalším období pak podstatná část vsi a nakonec celá ves náležela Sádům z Vražného. Zprvu tvořila příslušenství liderovického statku a od roku 1564, resp. 1573, do roku 1623 pak centrum samostatné zboží. Ves nabyla pro Sádly jistého významu již před polovinou 16. století; dokládá to pasáž Jarohněvy závěti z roku 1557, v níž je zmíněn poplužní dvůr, základ vrchnostenského hospodářství. Hlinice byla jeho založením zařazena do přímé péče o majetek rodu a povýšila nad zbylé součásti liderovického statku. Je zřejmé, že dvůr vystavěli až Sádlové a nelze vyloučit, že se tak stalo se záměrem vytvořit další majetkové centrum pro případ dělení rodového majetku. To se nakonec stalo a Hlinice byla zanedlouho skutečně osamostatněna, zprvu jako vdovský

údel a později coby regulérní deskový statek.

Lze předpokládat, že majitelé hlinického statku nesídlili jen ve dvoře, ale v něm či v jeho blízkosti si nechali vystavět sídlo. Na jeho existenci ovšem upomínají jen použité přídomky, doložené poměrně často v pramenech, a pak samotný poplužní dvůr. Že sídlo ve vsi skutečně stálo minimálně v období 16. a 17. věku, dokládá např. zpráva z roku 1618 o sepsání svatební smlouvy Jana Sádla s Kateřinou Magdalénou, k němuž došlo právě v Hlinici, uvedené i v datovací formulě dokumentu. Těžko lze totiž věřit, že by svatebčané podepisovali tak významnou listinu v pouhém dvoře bez odpovídajícího reprezentativního objektu. Dosud ovšem nevíme, zda ve vsi stávala sídla dvě, či zda Sádlové navázali na starší tradici a vlastní sídlo vystavěli v místech dřívějších hlinických pánů. Předpokládané sídlo bohužel dosud neumíme lokalizovat. K tomuto úkolu nenapomáhají ani staré mapy. Vyobrazení vsi v tzv. Josefském vojenském mapování z let 1764 a 1767³⁹⁾ zachytilo jen vesnickou zástavbu bez výraznějších objektů, takže lze usuzovat, že bývalý poplužní dvůr včetně sídla Sádlo po polovině 17. století beze stopy zanikl. Nový poplužní dvůr byl založen chotovinskou vrchností poblíž vsi teprve později, snad kolem roku 1800. Majitelé panství ho nechali vybudovat severovýchodě od vsi, přibližně 400 metrů od okraje zástavby, jak dokládá mapa stabilního katastru z roku 1830⁴⁰⁾ (srovnej obr.). Dvůr zmiňuje v roce 1842 rovněž topograf Johann Gottfried Sommer a v popisu vsi uvádí, že poblíž ní stojí „vrchnostenský poplužní dvůr a myslivna“.⁴¹⁾ Tento dvůr, který během druhé poloviny 20. věku prakticky zanikl, pochopitelně nemá souvislosti se středověkým předchůdcem a ani nelze předpokládat, že by byl vystavěn v jeho místech. Problematika lokalizace sídel či sídla hlinických majitelů a jeho stavební podoby tak zůstává otevřená.

Prameny a literatura: 1) Ke jménu podrobněji Profous, Antonín, Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny, díl první (A – H), druhé doplněné vydání, Praha 1954, s. 635. 2) Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. (1378 dec. – 1419 aug. 16.), díl I, Fontes archivi capituli metropol. eccl. Pragensis, ed. Jenšovská Věra, svazek 2 (1383 – 1387), Praha 1971, s. 523, č. 2164. 3) Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích (dále AČ), svazek 31, s. 113 – 114, č. 53. 4) AČ 35, s. 176 – 178, č. 11, a s. 181, č. 21. 5) AČ 35, s. 183, č. 28, s. 190, č. 42, a s. 193, č. 47. 6) Soudní akta konsistoře pražské (Acta iudicialia consistorii Pragensis, dále SA), ed. Tadra, Ferdinand, díl 4 (1401 – 1404), Praha 1898, s. 11, č. 15. 7) SA 5 (1406 – 1407), ed. Tadra, Ferdinand, Praha 1899, s. 293, č. 1170. 8) AČ 35, s. 487, č. 66. 9) AČ 35, s. 193, č. 47, s. 373 – 374, č. 11, s. 408, č. 67, a s. 411 – 412, č. 74. 10) AČ 35, s. 499. 11) SA 5, s. 136 – 137, č. 506. 12) Reliquiae tabularum terrae regni Bohe-

miae anno MDXLI igne consumptarum (dále RT), tj. Pozůstatky desk zemských Království českého r. 1541 pohofelých, ed. Emler, Josef, díl 1, Praha 1870, s. 585 – 586. **13)** RT 2, ed. Emler, Josef, Praha 1872, s. 251. **14)** Národní archiv (dále NA) – Desky zemské větší (dále DZV) 7, fol. G 26v, a 46, fol. B 11 – 11v, vklad z roku 1545. **15)** NA – DZV 250, fol. J 29. **16)** Mikuláš Šud ze Semanína, Titulář stavů, Praha 1556, fol. T 4. **17)** NA – DZV 15, fol. A 14v-15 (mocný list) a A 15-16 (závěť), vklad z roku 1564. **18)** Blíže o tom Karel Thir, Staré domy a rodiny tábořské, I. díl, Tábor 1920, s. 88. **19)** Jiří Černý, Titulář stavů, Praha 1572, fol. X 8. **20)** NA – Komorní soud (dále KomS) 64, fol. H 2 (fol. 167v). **21)** NA – Desky zemské menší (dále DZM) 101, fol. L 18. **22)** Fauknar z Fonkenštejna, Sebastián, Titulář stavů, Praha 1589, fol. Cc 1v. **23)** NA – DZM 137, fol. D 5v-6. **24)** NA – KomS 19, fol. S 19v. **25)** Marat, František, Soupis poplatnictva 14 krajův království Českého z roku 1603, Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná, ročník 1898, Praha 1899, č. I, s. 44. **26)** Sněmy české od roku 1526 až po naši dobu. Svazek XI.2, Sněmy r. 1605 – 1607, Provádění sněmovních usnesení, sešit 2, ed. Miloslav Volf, Praha 1954, s. 400 – 401. **27)** Blíže k tomu Jiří Úlovec, Tvrz v Liderovicích, Tábořský archiv 9, 1999, s. 213 – 232, zde s. 217. **28)** AČ 29, s. 174-175, č. 138. **29)** Sedláček, August, Rozvržení sbírek a berní r. 1615, Praha 1869, s. 36, č. 53. **30)** NA – Nejvyšší purkrabství, i. č. 111, fol. L 1. **31)** NA – DZM 127, fol. J 15. **32)** NA – Stará manipulace (dále SM), sign. C 215/S 2, fol. 25, totéž fol. 29 a 32. **33)** Pešák, Václav, Berní rejstříky z roku 1544 a 1620, Praha 1953, s. 116. **34)** Podrobněji srovnej Bílek, Tomáš Václav, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, část první, Praha 1882, s. 495. **35)** NA – SM, sign. C 215/S 2, fol. 8 – 9 a 21 – 23. **36)** NA – DZV 141, fol. L 6v – 7, totéž DZV 292, fol. L 25 – 27. **37)** Srovnej NA – SM, sign. C 215/S 2, fol. 24, 26 – 28 a 33 aj. **38)** Berní rula 2. Popis Čech r. 1654, ed. Doskočil, Karel, díl 1, Praha 1953, s. 90, č. 79. **39)** NA – Josefské vojenské mapování, sekce č. 211. **40)** NA – Indikační skici, katastrální mapa obce Hlinice, Tábořsko 165. **41)** Sommer, Johann Gottfried, Das Königreich Böhmen, Zehnter Band, Taborer Kreis. Praha 1842, s. 86, č. 10.

Vodácký zájezd KASu

Jan Hajšman

Vodácký zájezd, avizovaný v Hlásce, byl nakonec o týden přesunut na víkend 18. a 19. června 2011, což se ukázalo jako dobrý tah. Beznadějná předpověď meteorologů totiž na poslední chvíli zredukovala počet vodáků-kastelologů a dostavili se tedy pouze jedinci, odhodlaní ke všemu. Místo původně přihlášených deseti lodí tak postačilo lodí šest. Sraz účastníků byl na Obcizně, nedaleko místa bývalé Pražské brány a mostu, vedoucího přes Radbuzu na Špitálské předměstí.¹⁾ Pro ty, kdo dávají přednost současnému místopisu – u plzeňského pivovaru, pod mostem hlavního silničního průtahu, nedaleko křižovatky U Jána. Odjezd byl stanoven na devátou hodinu dopolední. Nejvzdálenější účastnice přijela až z Jihlavy. Včas. Jiná nabrala na cestě ze Všerub hodinové zpoždění. Přesně na čas dorazil konvoj vozidel s loděmi, doprovázený uni-

Start z Obcizny.

formovanými policisty. Záhy se však ukázalo, že plavidla nejsou určena pro zájezd KASu, ale pro ukázkou policejní akce v rámci Dne otevřených dveří Policie ČR. Vypluli jsme včas, ještě bez diváků. Pondělní tisk spolu s oficiálními webovými stránkami PCR referoval, že policejní akci přihlíželo až 4000 návštěvníků.²⁾

Po několika stovkách metrů dopluli účastníci zájezdu k soutoku řek Radbuzy a Mže a rozhodovali se, po které řece se dále vydají. Odhodlání některých pokračovat po Mži³⁾ nebylo zvikláno ani čerstvou změnou postoje plzeňských zastupitelů.⁴⁾ Plavba dále vedla kolem zaniklého Týnce, kostela sv. Jiří a tvrze Pecihrádek. K překonání prvního jezu u bývalé bukovecké papírny byl využit „rybí přechod“.⁵⁾ Nedaleko místa zaniklé vsi a tvrze Roudná postihla jedna z posádek vodáckých nováčků první nehoda a nastal správný čas k základnímu vodáckému proškolení.⁶⁾

O tři kilometry níže po proudu přistály lodě u záhadné lokality v zákrutu řeky před Bukovcem. Rozsáhlý těžební areál neznámé suroviny (že by rýžoviště zlata?) je doplněn objektem, připomínajícím základ mohutné stavby kruhového půdorysu. Pokud by byl nalezen na hradě Milerova typu (tzv. dmburku), byl by patrně bez váhání označen za pozůstatek bergfritu. Takto je třeba spíše uvažovat o zbytcích neznámého výrobního objektu. Improvizované vodácké kolokvium do této problematiky světlo nevneslo. V náznaku pouze zazněla hypotéza, že by snad mohl souviset se zpracováním hornin s příměsí železné rudy. Materiál pro tavbu by v tom případě mohl být získáván výběrem vhodných hornin ze šterkových nánosů. Ačkoliv tento způsob exploatace surovin nebyl dosud uvažován, tradice středověkého železářství v této oblasti zřejmě existovala (lokalita Roudná leží 900 m západně, lokalita Horní Zábělá 2 200 m východně).⁷⁾

Dále byl navštíven hrad Věžka, tedy lépe řečeno jeho žalostné

Záhadný relikt u Bukovce.

zbytky, které na vysoké skále nad řekou přežívají po živelné akci pionýrů z let 1962 – 1968 pod vedením akad. malíře V. Uchytily. Pamětníci na místě vzpomínali na lomený gotický portálek, kterým se ještě v závěru 70. let sestupovalo po osmi schodech do suterénu

Na Věžce.

jednoho z objektů. Dnes po něm není ani památka, nestojí ani zeď, do níž byl zasazen, nalezeny byly pouze čtyři polozasypané schody z osmi zmíněných. Na informačním panelu se kromě oslavné prezentace této destruktivní pionýrské akce, vydávané za archeologický výzkum, lze dočíst o „příkopu“, který je ve skutečnosti údolím Drahotínské potoka a nejstarší české přehradě ze 13. století, která údajně stávala na řece pod hradem. Toto téma, blízké vodákům i kastelologům, vyvolalo zanícenou debatu o možném využití tohoto jistě obdivuhodného vodního díla (lodní doprava do ještě neexistující Plzně, elektrifikace hradu apod.).

Část účastníků si poté alespoň zvnějšku prohlédla kostel sv. Máří Magdalény, stojící mezi hradem a vsí Druzťovou. Stavbu založil roku 1351 Racek z Věžky, neboť se „... pro časté rozvodnění řeky Mže stávalo, že lidé (z Druzťové a Dolan – pozn. aut.) nemohli do kostela (v Dýšině – pozn. aut.), ano, mnozí se i utopili, někteří pak zemřeli bez svátosti...“⁸⁾ Kostelní věž dostala novou střechu, pokrytou měděným plechem. Ještě nedokončená dřevěná věž, usazená na krovu, má stěny obložené OSB deskami. Omítky na severní stěně jsou odfouknuty natolik, že by do dutin bylo možné vsunout hlavu (přinejmenším dětskou). Vzniká tudíž naděje, že v dohledné době bude možné stavební vývoj této kulturní památky studovat podrobněji.

Za Dolanským mostem přibrzdil plynulou plavbu první déšť. Nikomu to nevadilo. Hospůdka na zdejším vodáckém tábořišti je útulná, příjemně vytápěná, čehož mnozí využili k sušení mokrých věcí a rozehrátí zkřehlých těl. Krumlovské pivo „Vok“ bylo naopak příjemně vychlazené. Čas byl mimo jiné krácen kastelologickým evergreenem – diskusí nad výkladem pojmů hrad – hrádek – hradiště – hradiško. Zanedlouho bohužel pršet přestalo, a tak jsme první den zakončili plavbou až na tábořiště u Valentovského mlýna nedaleko Nadryb. Společenský večer zpestřil zpěv za doprovodu kytary.

Druhý den bylo počasí jako z pohádky. Ale té „O pejskovi a kočičce, jak si myli podlahu“⁹⁾ Brzy jsme proto získali nebyvalou zručnost v rychlém nasazování a sundávání pláštěnek.

Ještě před vyplutím jsme si nemohli nechat ujít lokalitu, ležící přímo naproti Valentovskému mlýnu, která se v literatuře objevuje nejčastěji pod označením Hrádek či malé hradiště u Nadryb. Po strmém výstupu jsme pochopili, proč si místo vybrali již lidé chamské kultury za své výšinné sídliště. Místo využívali v raném středověku také Slované, kteří postavili sousední velké hradiště (k. ú. Střápole) na protilehlém břehu Korečnického potoka. Strmá ostrožna je od okolního terénu oddělena příkopem a náspem, vyhozeným na vnější straně příkopu. Ze sondáže, provedené v letech 1984 – 1897 manželi Baštovými, jednoznačně nevyplynulo, ze kterého období toto opevnění pochází.¹⁰⁾

Dále jsme navštívili impozantní hradiště Radná. Z jižní a severní strany jej vymezují hluboká údolí potoků Malé a Velké Radné, ze západní řeka Mže, východní strana byla chráněna trojnásobným opevněním. Celková délka hradiště činí úctyhodných 600 metrů. Vnější pás opevnění, nyní z části odlesněný, a proto dobře viditelný, se v terénu projevuje hlubším příkopem, vyhloubeným na vnější straně, valem a za ním probíhajícím dalším mělkým příkopem. Po 220 metrech následuje druhý příkop a val, dnes skrytý v hustém porostu. Po dalších 170 metrech přetíná šiji třetí pás opevnění, tvořený příkopem a krátkým, ale mohutným, až 7 metrů vysokým valem. Centrální část hradiště je odlesněna (těžba proběhla v letech 2008 – 2010). Ve dvou vývratech, položených při jižní straně cesty našli členové KASu tři keramické zlomky (2 silnostěnné atypické + 1 okraj) a kus vypálené mazanice. Okraj lze datovat do pozdní doby bronzové.

Dalších šest keramických zlomků bylo sesbíráno na jižní hraně jádra v místě vyhlídky na protilehlou ves Planou. Kromě zlomku se zbytkem výzdoby a zlomku ucha byly všechny atypické, materiálově však rovněž pravěké. Vzhledem k jejich poloze se na místo dostaly splachem. Všechny keramické zlomky budou spolu s náleзовou zprávou předány Západočeskému muzeu v Plzni, odd. pravěku (M. Metlička). Tyto náhodné nálezy v podstatě potvrzují dosavadní představu o osídlení v pozdní době bronzové a pozdní době halštatské. Zlomky raně středověké keramiky, tedy z období, kdy měla být poloha rovněž využívána, nalezeny nebyly¹¹⁾ Účastní-

Mohutný val na Radné.

Pod Libštejnem.

Na Libštejně.

ci zájezdu si také povšimli dvou terasovitých pásů na jižním svahu akropole, který strmě spadá do údolí Malé Radné. Patrně se jedná o pozůstatky opevnění, literaturou nezmiňované.

Nakonec jsme si nechali lahůdku v podobě zříceniny (a v tomto jediném případě je toto označení bez diskuze na místě) hradu Libštejna. Poplašené zprávy a obavy z údajné nemožnosti pod

hradem přistát kvůli soukromým pozemkům, případně kvůli rozvášněným labutím, se naštěstí ukázaly liché. Prohlídku hradu a jeho předhradí jsme absolvovali s čerstvou odbornou literaturou z pera člena plzeňské pobočky KASu¹²⁾ a část účastníků nevynechala ani strmý výstup na severní předsunuté opevnění, tzv. Starou baštu. Zde se pomocí pádla, dočasně změněného v mačetu, podařilo prokázat, že z bašty skutečně ještě existují nadzemní zbytky zdí, tč. ukryté v kopřivách. Kdo zde byl poprvé (a patrně i naposledy) žasl nad mohutným zemním opevněním bašty s dvojitým příkopem, které z ní činilo téměř plnohodnotný hrádek.

Pak již čekaly účastníky tohoto trochu netypického vodácko-kastelologického zájezdu poslední dva kilometry pohodové plavby na vodácké tábořiště Kobylka u Liblína a cesta zpět mikrobusem do Plzně. Tak třeba zas někdy Ahóóój.

Poznámky: **1)** Kolektiv: Historický atlas města Plzně. Plzeň 2009, mapové listy 2, 5, 6, 7. **2)** Kohoutová, M. (mj.): Preventivně prezentační akce Den otevřených dveří (<http://www.policie.cz/clanek/uzemni-utvary-sprava-zapadoceskeho-kraje-aktuality-den-otevrenych-dveri.aspx>). **3)** Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 407 ze dne 7. 9. 2006 (http://aplikace.plzen.eu/usneseni/usneseni/ZMP06_0407.htm). **4)** Anonym: Berounka zůstane Berounkou. Plzeň vzdala snahu řeku přejmenovat (http://plzen.idnes.cz/berounka-zustane-berounkou-plzen-vzdala-snahu-reku-přejmenovat-pxn-plzen-zpravy.aspx?c=A110616_160708_plzen-zpravy_alt). **5)** Jak zřejmě pochopili i nevodáci, výrazem v uvozovkách není míněno ukončení plodného života jikernaček. **6)** Kračmar, B. – Bílý, M. – Novotný, P.: Základy kanoistiky. Praha 1998 (<http://www.kanoe.cz/clanky/zaklady/>). **7)** Hajšman, J. – Trnka, R.: F. X. Franc a problematika středověkých mohylovitých útvarů. In: Archeologie západních Čech. Plzeň 2010. **8)** Strnad, J.: Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad I. Plzeň 1891, s. 75 – 76. **9)** Čapek, J.: Povídání o pejskovi a kočičce. Praha 1953. **10)** Bašta, J. – Baštová, D.: K problematice počátků a vývoje slovanských hradů v západních Čechách. In: Studia mediaevalia Pragensia I. Praha 1988, s. 9 – 31; Čtverák, V. – Lutovský, M. – Slabina, M. – Smejtek, L.: Encyklopedie hradů v Čechách, heslo Nadryby 2. Praha 2003, s. 210 – 211. **11)** Šaldová, V.: Sociálněekonomické podmínky vzniku a funkce hradů z pozdní doby bronzové v Západních Čechách. Památky archeologické LXVII/1977 č. 1, s. 118 – 137, 141, 142, 151, 152, 153, 155, 156. **12)** Kasl, F.: Předhradí hradu Libštejna – geodetické zaměření a povrchový průzkum. In: Castellologica Bohemica 12. Praha 2010, s. 291 – 302.

Už jste četli...?

Sokolovsko č. 2/2010 – na s. 6 a 7 se člen KASu Josef Brtek v článku „25 let od požáru paláce zámku **Hartenberku**“ ohlíží za příčinami devastace a vandalského vypalování opuštěného panského sídla u Oloví. Doplněno čtyřmi unikátními snímky stavu před i po požáru či dvěma malbami.

Sokolovsko č. 3/2010 – na s. 27 a 28 popisuje Pavel Mach (pseudonym J. Brtko) „Nález předmětů z tvrzíště v **Kraslicích**“, učiněný amatérskými nálezci z Kraslicka v letech 2005 – 2008 na vrchu Hradiště či Zámecký vrch. Článek je zpracován dle nálezové zprávy archeologa ZČM Plzeň Bc. Petra Hereita, jemuž byly výsledky nálezů zprostředkovány a jenž ho doprovodil dvěma tably kreseb. Doplnějí ho též 3 snímky, z toho jeden barevný na zadní straně obálky. Časopis lze sehnat ve veřejných knihovnách či knihovnách archivů a muzeí, mj. v SVK či SOA Plzeň. *J. Brtek*

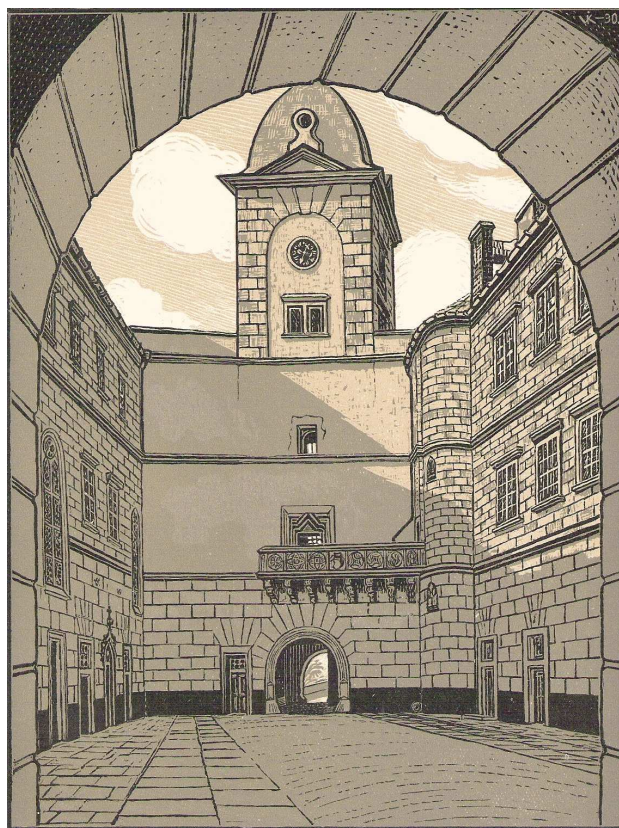
Redakce za darování těchto čísel Sokolovska do knihovny KASu děkuje.

V edici Zapomenuté hrady, tvrze a místa vyšel svazek č. 43. Brožuru **Zámek Lišťany** formátu A5 o 40 stranách z pera V. Chmelíře, vybavenou černobílými i barevnými vyobrazeními, pojednávající o objektu na severním Plzeňsku, který má bohatou minulost, ale v podstatě nemá budoucnost, stojí i s poštovným a balným méně než krabička cigaret. Je možné ji objednat na adrese Vydavatelství Ing. Petr Mikota, U Bachmače 10, 301 56 Plzeň (tel. 603828377, e-mail pmikota@post.cz).

Redakce

Z hradů, zámků a tvrzí

Hrubý Rohozec (okr. Semily) – V 19 let se vlekoucí restituční kauze okresní soud v Semilech 1. 7. 2011 potvrdil nárok dědičky des Fours-Walderodů Johanny Kammerladerové na vrácení zámku s pozemky. Město Turnov, v jehož katastru zámek leží, a památkový ústav v Liberci jako správce zámku, vůči ortelu zvažují odvolání ke krajskému soudu v Hradci Králové. Soudce prý ignoroval členství posledního majitele Karla Walderoda v Henleinově SdP, jakož i jeho službu ve wehrmachtu a přihlášení se k německé národnosti. Proto mu byl r. 1945 majetek zabaven tzv. Benešovými dekrety. Liberečtí památkáři též tvrdí, že vrácení čs. občanství K. Walderodovi po r. 1989 bylo protiprávní, vydané nekompetentním úřadem na nesprávném formuláři. Kammerladerová již v letech 2008 a 2010 uspěla u okresních soudů v Ústí n. L. a v Jablonci n. N. restitucí lesa na Liberecku a získáním lesů i pozemků na Jabloncku (Právo 2. 7. 2011).

Hrubý Rohozec, nádvoří (dřevoryt Karla Vika 1930).

Hrubá Skála (okr. Semily) – Ministerstvo financí šetří okolnosti prodeje zámku českou firmou firmě Tenmar 95. Ta patří dvěma cizím podnikatelům, a to Moskvanu Tenzigovi Charebavovi a Gruzínci Mankovi Ugrehelidzemu z Tbilisi. Na okolnosti upozornil ruský občan, žijící v ČR. Dle něj, jak uvedl televizi, jde o praní špinavých peněz. Zámek, nepatřící obci, býval odborářskou zotavovnou a spravovala ho s. s. r. o. Správa služeb odborů, pak její nástupnická firma GEN, obchodní společnost odborových svazů. Ta se před časem dohodla s rodem Lexů z Aehrenthalu, že objekt bude vyňat z jeho restitučních nároků. Asi od GENU získali zámek oba cizinci, jejichž záměrem je prý adaptace na pětihvězdičkový hotel (Právo 2. 7. 2011).

Hrubá Skála od Babylonu. Dřevoryt Karla Vika, 1930.

Kašperk (okr. Klatovy) – Šumavský hrad si letos připomíná 650 let od zprovoznění, a to prostřednictvím nové interaktivní expozice hradního stavitelství. Návštěvník se seznámí s historickými stavebními postupy i nářadím, naučí se rozeznat stavební prvky, potěší se výhledem z věží, modelem obchodní karavany na tamní Zlaté stezce či opraveným Pustým hrádkem na skále naproti objektu (Právo, 2.7. 2011).

7. července 2011 se zřítla část střechy dlouhodobě nevyužívaného a chátrajícího tzv. Horního zámku v **Toužimi** (okr. Karlovy Vary). *J. Brtek*

Horní zámek v Toužimi (foto J. Schierl 2011)

Zprávy z klubu Rada

Kontaktní adresa: KAS, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň. Tel. 604261000, e-mail: mailto:rozember@kar.zcu.cz. Internetové stránky: <http://www.klubaugustasedlacka.cz/>.

13. ročník **konference Dějiny staveb** se opět koná ve dnech 23. 3. – 25. 3. 2012 v nechtinském zámku. Přihlášky na adrese pmikota@post.cz, podrobnosti na www.evida.cz/shp.

Pokladníci poboček nejpozději **do 15. prosince 2011** odešlou na účet Rady KASu č. **236531078/0300** vybrané finanční prostředky – „desátek“ (10 Kč) za člena v roce 2011 a předplatné Hlásky na rok 2012 (40 Kč). Zároveň je nutné zaslat na výše uvedenou adresu Rady (nejlépe e-mailem) **jmenné seznamy** – za které členy pobočky je placen desátek a kteří členové si předplácí Hlásku. Hlásku mají zdarma ti členové poboček, kteří publikovali v Hlásce v roce 2011: z pobočky Plzeň: **Hefner, Červenka, Mikota, Koscelník, Rožmberský, Vytlačil, Slabý, Chmelíř, Peřina, Kolář, Brtek, Hajšman**, z pobočky Zlín: **Hoza, Zikmund, Sadílek, V. Svoboda**, z pobočky Brno: **Štětina**, z pobočky Hradec Králové: **Slavík**, z pobočky Praha: **Úlovec**, z pobočky Humpolec: **Kocman**.

Rada předpokládá, že pokladníci poboček tuto poměrně lehoučnou finanční operaci zvládnou včas a nenastanou žádné problémy. Dále také redakce Hlásky děkuje všem výše uvedeným autorům za zaslání příspěvků a očekává další materiály k publikování. Snad se odhodlají i ti, kteří to ještě nezkusili – redakce jim pochopitelně, bude-li to nutné, pomůže.

Pobočka Plzeň

Kontaktní adresa: KAS, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň. Tel. 604261000, e-mail: rozember@kar.zcu.cz. Internetové stránky pobočky: <http://kasplzen.sweb.cz/>.

Členové pobočky uhradí do konce listopadu přiloženou složenkou nebo přímo na schůzkách pobočky pokladní nebo jejímu zástupci 100 Kč (60 Kč čl. příspěvek, 40 Kč předplatné Hlásky). Autoři příspěvků do Hlásky 2011 (viz výše) platí pouze 60 Kč, členové neodebírající Hlásku pouze 20 Kč. Za dlouhodobě nízké příspěvky vděčíme těm, kteří si osobně přijdou na schůzku převzít Hlásku a šetří tak náklady na poštovné. Žádáme členstvo, aby zaplatilo včas a nekomplikovalo funkcionářům život.

Na pravidelných schůzkách v suterénu v Riegrově 3 (každou první středu v měsíci cca od 17. hod.) po prázdninách v září brilantním způsobem nastínila Z. Gersdorfová stavební vývoj jihočeských Nových Hradů. Po přednášce **2. listopadu** se bude konat **členská schůze** s obvyklým programem.

Velká přednáška se koná v Sedláčkově 15 v budově FF ZČU ve 2. poschodí **ve středu 23. listopadu** od 17. hodin. Přednášet bude Mgr. Josef Hložek na téma Výsledky archeologického výzkumu hradu Freudenstein v roce 2011. Opět apelujeme na členstvo, aby vysokou účastí potvrdila smysl dalšího pořádání těchto akcí.

Autovycházka se koná **v sobotu 15. října**, odjezd od Hamburku v 8. hodin. Naplánováno je poznávání Horažďovicka – zámky, tvrze, hrady a kostely Oselce, Defurovy Lažany, Chanovice, Kadoň, Zábou, Svěradice, Velký Bor, Horažďovice, Malý Bor, Ballymotte, Zvlekov, Nový Čestín, Soběčice. Mapy sebou, řidiči obdrží itinerář. Majitelé aut sdělí na výše uvedené tel. číslo či e-mail kolik poberou pěšáků a pěšáci se budou informovat, zda je pro ně místo.

**Další informace od poboček
redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela.**

Kontakty na ostatní pobočky:

Pobočka Humpolec

Kontaktní adresa: KAS, pobočka Humpolec, Hradská 818, 396 01 Humpolec. E-mail: frantisek.kocman@mesto-humpolec.cz, orlikhumpolec@seznam.cz. Internetové stránky pobočky: <http://www.hrad-orlik.cz/klub-a-sedlacka/>.

Pobočka Zlín

Kontaktní adresa: KAS pobočka Zlín, MUDr. Jiří Hoza, Česká 4760, 760 05 Zlín. Tel. 737177346. E-mail: jihoz@post.cz. Internetové stránky pobočky: <http://www.kaszlin.estranky.cz/>.

Pobočka Hradec Králové

Kontaktní adresa: Ing. Jiří Slavík, Nerudova 1210, 517 41 Kostelec n. Orlicí, e-mail: slavik@josefov.npu.cz, jaroslav_cerny@centrum.cz.

Pobočka Brno

Kontaktní adresa: Ing. Pavel Švehla, Ondráčkova 3, 628 00 Brno-Líšeň, e-mail: svehla.pavel@volny.cz; Mgr. Josef Jan Kovář, Rennská třída 416/39, 639 00 Brno-Štýřice.

Pobočka Praha

Kontaktní adresa: KAS Pobočka Praha, PhDr. Jiří Úlovec, Tř. Milady Horákové 133, 166 21 Praha 6 – Dejvice, e-mail: julovec@mver.cz, houskovad@seznam.cz.

Uzávěrka dalšího čísla: 10. 12. 2011
(vyjde v první lednové dekádě 2011)

HLÁSKA, zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. ISSN 1212-4974.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. říjnové dekádě 2011.

Šéfredaktor Petr Rožmberský (rozember@kar.zcu.cz), technický redaktor ing. Petr Mikota (pmikota@post.cz), redaktor pro internet Petr Beránek (www.klubaugustasedlacka.cz).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 2, 301 56 Plzeň (rozember@kar.zcu.cz nebo pmikota@post.cz)

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění Nadačního fondu pro kulturní aktivity občanů města Plzně.

Registrováno pod značkou OK UmP 23/1991. 360 výtisků.